Список літератури:
1. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) : [навч. посіб.] / В.М. Опарін ; 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 240 с.
2. Вовчак О.Д. Гроші та кредит : [навч. посіб.] / [О.Д. Вовчак, І.Є. Бучко, З.Р. Костак]. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 424 с.
3. Барковський В.В., Барковська Н.В. Вища математика для економістів : [навч. посіб.] / В.В. Барковський, Н.В. Барковська ; 5-те вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 448 с.
4. Антонович Є.А., Василевич Я.В., Шпільчак В.А. Креслення : [навч. посіб.] / [Є.А. Антонович, Я.В. Василевич, В.А. Шпільчак] ; за ред. Є.А. Антоновича. – Львів : Світ, 2006. – 512 с.
5. Конверський А.Є. Логіка (традиційна та сучасна) : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / А.Є. Конверський – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.

Рыбачук Ю. А.
Львовская коммерческая академия

ПЕРИОДИЧЕСКАЯ КОЛИЧЕСТВЕННО-СТОИМОСТНАЯ МОДЕЛЬ

Резюме
Осуществлено моделирование процесса образования курса валют в прямоугольной декартовой системе координат в пространстве с введением масштабирования ее осей. На его основе введена периодическая количественно-стоимостная модель, которая предлагается к использованию в прогнозировании стоимости инструментов финансового рынка. Благодаря наличию в периодической количественно-стоимостной модели графика цен она позволяет удобно сочетать методы фундаментального и технического анализа финансового рынка.
Ключевые слова: финансовый рынок, стоимость финансовых инструментов, валютный курс, фундаментальный и технический анализы, спрос и предложение, график курса валют, прямоугольная Декартова система координат в пространстве, периодическая количественно-стоимостная модель.

Rybachuk Y. O.
Lviv Commercial Academy

PERIODIC QUANTITY-VALUE MODEL

Summary
The article models the process of exchange rate formation in the rectangular Cartesian system of coordinates in space with the introduction of axis scaling. Consequently, the article introduces the periodic quantity-value model, which is recommended for predicting the value of the financial market instruments. The presence of price schedule in the periodic quantity-value model allows for convenient combining of methods of the fundamental and technical analysis of financial markets.
Keywords: financial market, value of financial instruments, exchange rate, fundamental and technical analysis, supply and demand, exchange rate schedule, rectangular Cartesian coordinate system in space, periodic quantity-value model.

УДК [368.027.2/3:368.03]:005.915(043.3)

Супрун А. А.
Супрун Н. В.
Криворізький економічний інститут
Криворізького національного університету

ДОСТАТНІСТЬ КАПІТАЛУ ЯК ЕЛЕМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ КОМПАНІЄЮ

Досліджено методологічні аспекти оцінки достатності капіталу страхових компаній в умовах нестабільного страхового ринку. Проведена оцінка достатності капіталу української страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна». Сформовано напрямки подальшого дослідження проблеми визначення достатності капіталу для українських страховиків в сучасних умовах розвитку страхового ринку.
Ключові слова: антикризове фінансове управління, капітал, достатність капіталу, регулятивний капітал, управління капіталом.

Постановка проблеми. Сьогодні багато страхових організацій перебувають в кризовому стані, а деякі збанкрутіли чи впритул наблизилися до банкрутства. Об'єктивними причинами такого стану речей є тотальна фінансова криза, різка девальвація національної валюти, падіння платоспроможного попиту на страхові послуги як серед фізичних осіб, так і серед корпоративних клієнтів. До суб'єктивних причин належать проблеми в сфері управління, і особливо фінансового управління. Після кризових подій 2008–2009 рр. лише окремі компанії впроваджували в систему свого управління антикризове фінансове управління, і особливо це стосується управління капіталом. Низька капіталізація українських страховиків, недостатність капіталу для покриття ризиків діяльності і

© Супрун А. А., Супрун Н. В., 2015

форс-мажорних обставин призвели до того, що вже на початкових етапах нової кризи їх платоспроможність виявилася надзвичайно низькою. Проблематика обумовлюється і тим, що більшість страховиків зараз відчувають недостатність капіталу, і при цьому досі немає єдиних підходів, нормативів до визначення критерію достатності. Такий стан речей не дозволяє формувати необхідні обсяги капіталу навіть в сприятливі для роботи компаній часи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна світова фінансова наука володіє значними теоретичними і практичними напрацюваннями вчених-економістів, які досліджували сутність капіталу та управління ним. Це праці Р. Брейлі, Є. Брігхема, А. Дамодарана, Дж. Хорна, Ф. Ченга, У. Шарпа та ін. Вагомий внесок у формування теоретичних основ управління капіталом здійснили вітчизняні вчені: М.Д. Білик, І.О. Бланк, В.В. Борщевський, М.А. Козоріз, В.В. Корнєєв, О.О. Терещенко, В.М. Федосов, Н.В. Шевчук, Г.О. Швиданенко та ін. Проблематику управління капіталом страхових компаній досліджували такі вітчизняні та зарубіжні учені: В.Д. Базилевич, О.І. Барановський, О.О. Гаманкова, Є.А. Кургін, О.В. Мурашко, С.С. Осадець, В.О. Сухов, Н.В. Ткаченко, Т.А. Федорова, Д. Хемптон, Р.Т. Юлдашев, Н.В. Супрун та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В працях вітчизняних і закордонних вчених широко представлено розгляд проблеми оцінки достатності капіталу банківських установ. А питання достатності капіталу страхових компаній розглянуто достатньо епізодично. Практично не досліджений аспект ролі достатності капіталу страхових компаній для потреб антикризового фінансового управління.

Метою статті є поглиблення теоретичних основ антикризового фінансового управління страховими компаніями з акцентуванням на визначенні достатнього обсягу капіталу для покриття ризиків діяльності страховика, оцінка різних методів визначення достатності капіталу з позицій доцільності їх застосування для тих українських компаній, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні не існує однакових поглядів щодо змісту поняття «достатність капіталу», відповідно, не існує і єдиних методів оцінки. Достатність капіталу страхових компаній є одним з найбільш дискусійних питань і водночас одним з найважливіших. На наш погляд, питання має вирішуватися в двох напрямках:

- достатність капіталу як вимога органів нагляду за страховою діяльністю;

- достатність капіталу як фактор убезпечення страхової компанії від ризику втрати платоспроможності у випадку настання форс-мажорних обставин, виникнення понаднормованих виплат, різкого погіршення стану ділової активності в країні, інших несприятливих ситуацій.

І в першому, і в другому випадках визначення рівня достатності капіталу спирається на оцінку ризиків діяльності страховика.

Для наочності проведемо оцінку достатності капіталу на базі звітних даних страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» за допомогою різних методик, а саме:

- на основі показника регулятивного капіталу;

- за допомогою методів, які спираються на оцінку ризиків діяльності страховика;

- за базовою методикою ЄС;

- за методикою К.А. Яранцевої;

- за методикою, передбаченою російським законодавством;

- за методом, передбаченим Положенням про критерії та нормативи достатності капіталу.

Концепція застосування регулятивного капіталу є достатньо новою для застосування на страховому ринку (в банківському сегменті фінансового ринку Євросоюзу ця концепція застосовується з липня 1988 р.). Виходячи з положень проекту Закону України «Про страхування», використання регулятивного капіталу в якості одного з нормативів оцінки фінансової надійності страховиків буде використовуватися на українському страховому ринку в перспективі.

Е загальному вигляді регулятивний капітал визначається як власний капітал, що залишається після вирахування активів, які важко піддаються оцінці або мають низький рівень ліквідності. Формалізовано це виглядає так:

$$РК = СК + ДК - НЗ - \sum А_{1...n}, \qquad (1)$$

де РК – регулятивний капітал;

СК – статутний капітал;

ДК– додатковий капітал (нерозподілений прибуток поточного і минулих років, результат переоцінки основних засобів, субординований борг);

НЗ – непокритий збиток;

$\sum А_{1...n}$ – активи, справедливу вартість яких встановити неможливо [1].

В аналітичній роботі оперувати потрібно як власним, так і регулятивним капіталом. Власний капітал інформує про те, яка частка активів компанії профінансована за рахунок коштів, що належать акціонерам. Регуляторний капітал інформує про доступність власних коштів для покриття ризиків діяльності страховика. Окрім цього, варто зберегти і нормативи щодо мінімального статутного капіталу, оскільки не існує іншого способу перевірити фінансову здатність засновників займатися страховим бізнесом на етапі створення страхової компанії.

Поняття достатності капіталу, на наш погляд, несе в собі такі властивості, як здатність страховика протидіяти несприятливим факторам і компенсувати збитки, які виникають як результат дії таких факторів. Обчислення регулятивного капіталу страхової компанії страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» представлено в таблиці 1.

Сума регулятивного капіталу не повинна відрізнятися від суми власного капіталу більш, ніж

Таблиця 1

Обчислення розміру регулятивного капіталу страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» в 2011–2013 рр., тис. грн.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Статутний капітал	126500,0	164447,0	164447,0	164447,0
2	Додатковий капітал	184697,0	234333,1	240621,0	273435,0
3	Непокритий збиток	128948,0	132355,9	149812,0	196608,0
4	Активи, справедливу вартість яких визначити неможливо	33166,0	31466,0	33999,0	98269,0
5	Регулятивний капітал (ряд. 1 + ряд. 2 – ряд. 3 – ряд. 4)	149083,0	234958,2	221257,0	143005,0

на 30%. Якщо регулятивний капітал менше за власний капітал на більший відсоток, це свідчить, що фінансова надійність компанії знаходиться під ризиком. Перевіримо це співвідношення щодо компанії ПАТ «СК «Універсальна» (табл. 2).

Таким чином, ми бачимо, що до останнього року дослідження регулятивний капітал компанії знаходився в межах достатнього. Ситуація змінилася в 2013 р., коли через різке зростання непокритих збитків відбулося суттєве зменшення регулятивного капіталу і він став на 41% менше за власний капітал. Отже, в останньому році спостерігається дефіцит капіталу за критерієм регулятивного капіталу.

За стандартною європейською методологією розмір мінімально достатнього капіталу повноцінних компаній дорівнює найбільшому розрахованому базовому капіталу або сумі кредитного, ринкового та операційного ризиків [2].

Схожа методика оцінки достатності капіталу застосовується і в страхових компаніях США. Вона також базується на оцінці ризиків діяльності. В основу визначення платоспроможності страховика покладена так звана концепція ризикового капіталу (RBC – NAIC Risk-Based Capital system), за якої параметр платоспроможності обчислюється за формулою:

$$A = TAC / RBC, \quad (2)$$

де A – загальний параметр платоспроможності;

TAC – власні кошти страховика;

RBC – ризиковий капітал.

Компанія вважається неплатоспроможною при $A < 150\%$ [3].

Найбільш складним елементом формули є ризиковий капітал. В американській практиці він обчислюється окремо для компаній життя і здоров'я, та компаній, які здійснюють страхування майна та відповідальності.

З позицій нашого дослідження, в якості ризикового капіталу можуть виступати довгострокові зобов'язання страховика (страхові і нестрахові). Проведемо обчислення зобов'язань страховика (ризикового капіталу).

Проведемо оцінку достатності капіталу для страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» за американською методикою (табл. 4).

Інтерпретувати результати аналізу можна в такий спосіб:

- найбільший дефіцит капіталу для покриття довгострокових зобов'язань компанія мала станом на 1.01.2011 р. Дефіцит капіталу складав 46,8%;
- в 2011 р. ситуація змінилася на краще через збільшення статутного капіталу на 37947,0 тис. грн., яке компенсувало зростання зобов'язань на 6196,0 тис. грн. Показник наблизився до мінімального нормативу (дефіцит склав 4,3%);
- за підсумками 2012 р. у зв'язку зі зменшенням зобов'язань на 21185,0 тис. грн. було досягнуто ситуацію профіциту капіталу в обсязі 7,9%;
- на кінець періоду дослідження ситуація погіршилася. Через стрімке зростання страхових резервів на 24193,0 тис. грн. показник достатності капіталу знову зменшився (дефіцит склав 22,3%).

Достатньо простим є підхід до визначення достатності капіталу страховиків в Російській Федерації, що базується на оцінці співвідношення між власним, загальним і залученим капіталом. При цьому дозволяється значна частка залученого капіталу в фінансуванні діяльності страховика (допустимий рівень відношення залученого капіталу до власного складає 0,9–1,1) [4].

Проведемо тестування достатності капіталу за російською методикою (табл. 5).

Таблиця 2

Обчислення співвідношення регулятивного і власного капіталу страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» в 2011–2013 рр., тис. грн.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Статутний капітал	126500,0	164447,0	164447,0	164447,0
2	Додатковий капітал	184697,0	234333,1	240621,0	273435,0
3	Непокритий збиток	128948,0	132355,9	149812,0	196608,0
4	Власний капітал (ряд. 1 + ряд. 2 – ряд. 3)	182249,0	266424,2	255256,0	241274,0
5	Регулятивний капітал	149083,0	234958,2	221257,0	143005,0
6	Співвідношення між регулятивним і власним капіталом (ряд. 5/ряд. 4)	0,81	0,88	0,87	0,59

Таблиця 3

Обчислення ризикового капіталу страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» (показника RBC) в 2011–2013 рр., тис. грн.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Страхові резерви	148789,0	141207,0	142337,0	166530,0
2	Довгострокові кредити банків	25046,0	36959,5	14547,0	11989,0
3	Інші довгострокові зобов'язання	2813,0	4677,5	4775,0	10478,0
4	RBC (ряд. 1 + ряд. 2 + ряд. 3)	176648,0	182844,0	161659,0	188997,0

Таблиця 4

Обчислення достатності капіталу для страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» за методом RBC – NAIC Risk-Based Capital system в 2011–2013 рр., тис. грн.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Статутний капітал	126500,0	164447,0	164447,0	164447,0
2	Додатковий капітал	184697,0	234333,1	240621,0	273435,0
3	Непокритий збиток	128948,0	132355,9	149812,0	196608,0
4	TAC (ряд. 1 + ряд. 2 – ряд. 3)	182249,0	266424,2	255256,0	241274,0
5	RBC	176648,0	182844,0	161659,0	188997,0
6	A (ряд. 4/ряд. 5 * 100), %	103,2	145,7	157,9	127,7

Як бачимо, за російською методикою компанія мала проблеми з достатністю капіталу лише на початку періоду дослідження. Згодом ситуація виправилася.

В «Положенні про критерії та нормативи достатності капіталу, диверсифікованості та якості активів» [5] пропонується формалізований підхід до оцінки достатності капіталу, зокрема, передбачається встановлення трьох рівнів достатності капіталу:

- 1-й рівень (загальний) передбачає, що достатній рівень капіталу має бути не меншим за нормативний обсяг активів, що визначається як більша з таких величин:

$$ДК_1 = СР - ЧП + З + НЗП, \quad (3)$$

$$ДК_2 = СР - ЧП + З + МК, \quad (4)$$

де СР – страхові резерви;

ЧП – частка перестраховика в страхових резервах;

З – зобов'язання страховика (крім страхових резервів);

НЗП – нормативний запас платоспроможності;

МК – мінімальний статутний капітал, передбачений законодавством;

- 2-й рівень (для компаній, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя) передбачає, що сума диверсифікованих активів (за нормативами для компаній, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя) має бути не меншою, ніж сума страхових резервів.

- 3-й рівень (для компаній, що здійснюють страхування життя) передбачає, що сума диверсифікованих активів (за нормативами для компаній, що здійснюють страхування життя) має бути не меншою, ніж сума страхових резервів.

Перевагами такого підходу оцінки достатності капіталу є простота методики та чіткий зв'язок достатності капіталу з якістю активів страховика. Недоліком є те, що методика не відповідає європейським стандартам оцінки платоспроможності Solvency 2.

Таблиця 5

Обчислення достатності капіталу для страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» за російською методикою в 2011-2013 рр., тис. грн.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Залучений і позиковий капітал	205493,0	193867,5	188980,0	219020,0
2	Власний капітал	182249,0	266424,2	255256,0	241274,0
3	Відношення залученого капіталу до власного (ряд. 1/ряд. 2)	1,13	0,73	0,74	0,91

Таблиця 6

Оцінка достатності капіталу за методикою «Положення про критерії та нормативи достатності капіталу, диверсифікованості та якості активів» в 2011–2013 рр., тис. грн.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Залучений і позиковий капітал	205493,0	193867,5	188980,0	219020,0
2	Нормативний запас платоспроможності	31569,0	35038,0	38008,3	40799,7
3	Достатній капітал – перша величина (ряд. 1 + ряд. 2)	237062,0	228905,5	226988,3	259819,7
4	Мінімальний статутний капітал	11000,0	11000,0	11500,0	12000,0
5	Достатній капітал – друга величина (ряд. 1 + ряд. 4)	216493,0	204867,5	200480,0	231020,0
6	Достатній капітал	237062,0	228905,5	226988,3	259819,7
7	Реальний власний капітал, тис. грн.	182249,0	266424,2	255256,0	241274,0
8	Надлишок (дефіцит) капіталу	-54813,0	37518,7	28267,7	-18545,7

Таблиця 7

Обчислення достатнього розміру капіталу страхової компанії за методикою К.А. Яранцевої в 2011–2013 рр.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Залучений і позиковий капітал, тис. грн.	205493,0	193867,5	188980,0	219020,0
2	Страхові виплати, тис. грн.	86679,0	75586,0	79064,0	78031,0
3	Доходність інвестицій в галузі	0,15	0,22	0,21	0,11
4	Достатній капітал (ряд. 1 + ряд. 2)/ (1+r), тис. грн.	254062,0	220863,0	221523,0	267614,0
5	Реальний власний капітал, тис. грн.	182249,0	266424,2	255256,0	241274,0
6	Надлишок (дефіцит) капіталу	-71813,0	45561,2	33733,0	-26340,0

Таблиця 8

Визначення достатності капіталу страхової компанії ПАТ «СК «Універсальна» за методикою ЄС в 2011–2013 рр.

№	Стаття	Станом на 1.01.2011 р.	Станом на 1.01.2012 р.	Станом на 1.01.2013 р.	Станом на 1.01.2014 р.
1	Отримані страхові премії, тис. грн.	249011,0	252794,0	289680,0	266665,0
2	Достатній капітал (ряд. 1* 0,15), тис. грн.	37352,0	37919,0	43452,0	40000,0
3	Реальний власний капітал, тис. грн.	182249,0	266424,2	255256,0	241274,0
4	Надлишок (дефіцит) капіталу, тис. грн. (ряд. 3 – ряд. 2)	144897,0	228505,0	211804,0	201274,0

Проведемо тестування достатності капіталу компанії ПАТ «СК «Універсальна» за цією методикою (табл. 6).

Можна побачити, що компанія не мала проблем з достатністю капіталу в 2012 р. На початок і кінець періоду дослідження мав місце дефіцит капіталу в сумах 54813,0 тис. грн. та 18545,7 тис. грн. відповідно.

Останнім розглянемо метод оцінки достатності капіталу, пропонований К.А. Яранцевою. Нею пропонується формула величини достатнього для розрахунків капіталу страхової компанії, яка виглядає так:

$$ДК = (СВ + П) / (1+r), \quad (5)$$

де СВ – страхові виплати;

П – пасиви компанії (страхові і нестрахові зобов'язання);

r – доходність інвестицій в галузі [6].

Проведемо обчислення достатнього розміру капіталу компанії ПАТ «СК «Універсальна» за цією методикою (табл. 7).

Як бачимо, за методикою К.А. Яранцевої проблеми з капіталізацією у компанії були лише на початку періоду дослідження. В інших періодах відхилення не були суттєвими, а в 2012 р. компанія мала розмір власного капіталу більш ніж достатній. Метод показав аналогічні результати з попереднім методом (за «Положенням про критерії та нормативи достатності капіталу, диверсифікованості та якості активів»).

Відповідно до Директиви про достатність капіталу (ДДК) 2006/49/ЕС, мінімально необхідний капітал визначається як 15% середнього валового доходу від усього бізнесу компанії за три роки.

В таблиці 8 проведене порівняння наявного і необхідного капіталу для покриття ризиків страхової діяльності відповідно до нормативів, визначених в ДДК 2006/49/ЕС.

За цією методикою компанія має великий надлишок власного капіталу.

Висновки і пропозиції. Отже, більшість методів показали, що у компанії ПАТ «СК «Універсальна» є проблеми з достатністю капіталу, але вони є некритичними. Дуже схожий результат надає метод оцінки достатності капіталу, передбачені «Положенням про критерії та нормативи достатності капіталу» та методикою К.А. Яранцевої. Дещо відрізняється від них оцінка, отримана за методом RBC – NAIC Risk-Based Capital system. А взагалі з загального ряду випадає методика, передбачена Директивами про достатність капіталу (ДДК) 2006/49/ЕС (за цією методикою компанія взагалі немає проблем з величиною капіталу і має високий рівень фінансової надійності). В цілому можна констатувати, що питання визначення достатності капіталу є дискусійним і, напевне, залишатиметься таким ще впродовж тривалого часу.

Національному регулятору необхідно розробити методику обчислення достатності капіталу, що базуватиметься на передовому європейському досвіді з врахуванням специфіки процесів, які відбуваються на національному страховому ринку.

Список літератури:

1. Супрун Н.В. Управління капіталом страхових компаній : автореф. дис. … к. е. н. : спец. 08.00.08 / Н.В. Супрун. – К., 2014. – 20 с.
2. Європейські вимоги щодо достатності капіталу фінансових установ та додаткового нагляду за фінансовими конгломератами : Матеріали Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ufin.com.ua/analit_mat/drn/039.htm.
3. Хобарт Р.Дж. Концептуальна основа страхового нагляду в Україні: Порівняння ключовими принципами Міжнародної асоціації органів нагляду за страховою діяльністю / Р.Дж. Хобарт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish.
4. Страховое дело : [учебник] / Под ред. проф. Л.И. Рейтмана // Банковский и биржевой научно-консультационный центр. – М., 1992.
5. Розпорядження НКДРРФП України «Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя» від 8 жовтня 2009 р. № 741 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www3.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/upz/741.html.
6. Архипов А.П. Финансовый менеджмент в страховании : [учебник] / А.П. Архипов. – М. : Финансы и статистика ; ИНФА-М, 2010. – 320 с.
7. Сайт СК «Універсальна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http:// www.universalna.com.ua.

Супрун А. А.
Супрун Н. В.
Криворожский экономический институт Криворожского национального университета

ДОСТАТОЧНОСТЬ КАПИТАЛА КАК ЭЛЕМЕНТ АНТИКРИЗИСНОГО ФИНАНСОВОГО УПРАВЛЕНИЯ СТРАХОВОЙ КОМПАНИЕЙ

Резюме
Исследованы методологические аспекты оценки достаточности капитала страховых компаний в условиях нестабильного страхового рынка. Проведена оценка достаточности капитала украинской страховой компании ЗАО СК «Универсальная». Сформированы направления дальнейшего исследования проблемы определения достаточности капитала для украинских страховщиков в современных условиях развития страхового рынка.

Ключевые слова: антикризисное финансовое управление, капитал, достаточность капитала, регулятивный капитал, управление капиталом.

Suprun A. A.
Suprun N. V.
Kryvyi Rih Institute of Economics Kryvyi Rih National University

CAPITAL ADEQUACY AS PART OF THE ANTIRECESSIONARY FINANCIAL MANAGEMENT BY THE INSURANCE COMPANY

Summary
In the article was researched the methodological aspects of assessing the capital adequacy of insurance companies in an unstable insurance market. It was made the assessment of capital adequacy of the insurance company JSC Ukrainian insurance company «Universal». It was formed directions for further study on the definition of capital adequacy for Ukrainian insurers in the present conditions of the insurance market.
Keywords: antirecessionary financial management, capital, capital adequacy, regulatory capital, capital management.

УДК 336.774

Тригуб О. В.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ПРАКТИКИ РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙНА БОРЖНИКІВ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Досліджено особливості реалізації заставного майна у вітчизняній банківській практиці. З'ясовано організаційні аспекти продажу предметів застави на електронних аукціонах. Визначено напрями підвищення ефективності реалізації майна боржників банків в Україні.
Ключові слова: недіючі кредити, збитки, застава, звернення стягнення на предмет застави, електронний торгівельний майданчик (ЕТМ).

Постановка проблеми. На протязі останнього часу у банківській системі України спостерігалося стабільне нарощування обсягів проблемної кредитної заборгованості, і навесні 2015 р. її величина сягнула найвищого рівня після фінансово-економічної кризи 2008–2009 рр. Так, згідно офіційної статистики НБУ, у березні 2014 р. співвідношення недіючих кредитів до загальної сукупності валових кредитів склало 13,3%, а наприкінці І кварталу 2015 р. – 24,7% [1]. Це фактично 2,8 млрд. грн., або приблизно одна четверта кредитного портфелю вітчизняної банківської системи.

Одним із шляхів часткового покриття збитків банків від проблемних кредитних активів є продаж заставного майна. На жаль, у публічному доступі відсутня інформація щодо обсягів проблемної кредитної заборгованості, забезпеченої певним майном. Відомо тільки, що на кінець І кварталу 2015 р. питома вага кредитів під заставу житлової нерухомості становила 7,73%, а кредитів під заставу комерційної нерухомості – 1,47% у структурі кредитного портфелю вітчизняних банків [1].

Зважаючи на те, що до кризи 2014 р. рівень валютизації портфелю іпотечних кредитів в Україні був достатньо великим і на кінець І кварталу 2015 р. він склав 65,5%, або 153,6 млрд. грн. (розраховано автором на основі [1]), та беручи до уваги різку девальвацію гривні й скорочення реальної середньомісячної заробітної плати населення України (на кінець І кварталу 2015 р. на 20,1% [2]), слід припустити, що значна частина саме іпотечних кредитів потрапила до категорії негативно класифікованої заборгованості. І тому найближчим часом слід очікувати зростання інтересу до особливостей продажу заставного майна банків в Україні, у тому числі й тих, що були визнані неплатоспроможними та банкрутами. Отже, за сучасних обставин питання порядку продажу предметів застави є актуальним і потребує всебічного розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі суттєвий вклад у розробку теоретичних і методологічних засад банківського заставного кредитування й управління проблемними кредитними боргами банківських установ внесли роботи В. Базилевича, З. Васильченко, Н. Версаль, І. Лютого, Т. Майорової, В. Міщенко, С. Науменкової, Л. Примостки та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На протязі останнього року органами державної влади проводиться робота щодо популяризації практики продажу майна (зокрема, арештованого) на електронних торгівельних майданчиках (далі – ЕТМ).

У загальному розумінні ЕТМ – це сайт в мережі Інтернет разом із сукупністю технічного обладнання, програмного забезпечення та організаційних заходів, які використовуються для проведення електронних конкурсних торгів [3].

Налагодження функціонування ЕТМ на постійній основі має забезпечити більшу прозорість процедури продажу такого майна, сприятиме розширенню кола потенційних покупців предметів застави та їх кращу поінформованість. Адже вебсайти функціонують у цілодобовому режимі та є доступними усім користувачам Інтернету.

При цьому слід зазначити, що наразі у вітчизняній науковій літературі відсутня інформація щодо організаційних засад реалізації банківської застави через систему електронних торгів. Також до цього часу не проводилися дослідження щодо ефективності функціонування Інтернет-бірж банківської застави в Україні. Таким чином, усе вище зазначене й обумовило вибір теми даного дослідження.

Метою статті є уточнення порядку реалізації заставного майна боржників банківських установ України у сучасних умовах та з'ясування ефективності діючої системи продажу предметів застави через ЕТМ з огляду на необхідність скорочення збитків банків від недіючих кредитів.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, учасниками кредитних відносин, між якими передбачається укладення договору застави (або іпотеки,

© Тригуб О. В., 2015